

Jablonecká odborná škola a Česká mincovna

Kateřina Nora Nováková

Abstract: Higher Vocational School in Jablonec nad Nisou and the Czech Mint

The Higher Vocational School in Jablonec nad Nisou, specialized in coin and medal production, was founded in 1995; however, it follows the long regional tradition of the jewellery industry which has been established there at the beginning of the 19th century already. Over the past 30 years, the school has educated a number of prominent figures of the Czech art scene whose work is presented in the following article.

Key words: medal art; coin production; jewellery; Czech Mint, Jablonec nad Nisou

Jablonecká Vyšší odborná škola specializovaná na ražnou minci a medaili se pomalu blíží ke svému třicátému výročí své existence. Za tuto dobu se zde odborně vzdělalo několik desítek mladých umělců, kteří úspěšně rozvíjejí tradici českého medailérství. Toto studium ale nevzniklo na zelené louce. Navázalo na dlouholetou historii medailérské tradice Rakouska-Uherska a také na vysokou úroveň a tradici rytectví kovů pro místní bižuterní průmysl. Jablonec nad Nisou vyrostl živelně na křižovatce obchodních cest v podhůří Jizerských hor, známých jako tradiční region českého sklářství. Město a jeho blízké okolí se ve světě od počátku 19. století proslavilo zejména výrobou a obchodováním se skleněným, bižuterním a galanterním zbožím. Tyto široce rozkročené obory využívaly také specializované kovorytecké řemeslo. K medailérské tvorbě se tradiční jablonecká výroba nejvíce přibližuje například v kovových odrazcích, drobných medailích, medailonech, odznacích, svátostkách a obdobných předmětech. Pro sklářský a bižuterní průmysl bylo zapotřebí vzdělaných a kreativních řemeslníků, kteří mohli svými pracemi přispět k lepší konkurenceschopnosti jabloneckého zboží ve světě. O prvních významnějších jménech ze světa profesionální tvorby můžeme na Jablonecku hovořit až od posledního desetiletí 19. století. Tento výrazný kvalitativní vzestup výtvarné i řemeslné stránky souvisí se založením Odborné školy pro umělecký průmysl v roce 1880. Již od počátku zde působilo specializované oddělení pro rytí kovů. Mezi absolventy z této školy objevíme na přelomu 19. a 20. století čtyři významné medailéry, kteří položili základ našeho, rakouského a německého moderního medailérství. Jsou

* Recenzovaný odborný článek vznikl na základě institucionální podpory dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou poskytované Ministerstvem kultury ČR.

jimi Arnold Hartig, Ludwig Hujer, Richard Placht a tvůrce prvních československých mincí Otakar Španiel. Také v dalších desetiletích absolvovalo kovorytecké oddělení školy mnoho kvalitních a významných medailérů, například Andrej Peter, Jaroslav Hradecký, Josef Durych, František Pavlů, Jiří Seifert, Alois Hubička, Zdeněk Linka nebo Jan Lukáš.

Po roce 1989 se stal v nové demokratické republice ředitelem jablonecké uměleckoprůmyslové školy významný český malíř, sochař a medailér Jiří Dostál, který intenzivně podporoval rozvoj školy. V souvislosti s proměnou struktury jabloneckého bižuterního průmyslu, který zakoušel po desetiletích centrálně řízeného socialistického hospodářství nová pravidla kapitalistického trhu, musel ředitel Dostál mnohokrát bojovat o další existenci školy. Pro obhájení pokračování odborného vzdělávacího ústavu a získání odpovídající podpory se proto setkával s nadšenými odborníky, kteří mohli škole a jejím absolventům pomoci v novém systému dále přežít. Po definitivním odloučení Slovenska od Čech v roce 1992 bylo také zapotřebí uvažovat o nové ražebně oběžných mincích, protože po rozdělení ztratila Česká republika svou výrobu mincí, která by dokázala nahradit produkci slovenské kremnické mincovny. Po prvotní výrobě mincí v zahraničních mincovnách, což přinášelo kromě vysokých nákladů na výrobu samotnou i náklady na zajištění dopravy a bezpečnosti, uzrálo ve vedoucích představitelích České národní banky rozhodnutí zřídit novou mincovnu přímo v České republice. Mezi vážnými zájemci na vybudování nové mincovny byla kromě jiných firem i tradiční ražebna Znak Malá Skála.¹ Jedním z odborníků, kteří svou prací po roce 1989 unikátní jablonecký průmysl podporovali, byl Jan Vízek, náměstek velké exportní firmy jablonecké bižuterie Jablonex. Z jeho přátelských rozhovorů s ředitelem školy Jiřím Dostálem vzešel nápad zřídit novou českou mincovnu právě v Jablonci nad Nisou. Podstatnou roli sehrála nejen bohatá historie medailérského oboru, nabízela se i vysoká kvalita řemeslného i technického zázemí s možností rozšíření výroby na ražbu mincí v místním podniku Bižuterie s téměř půlstoletou tradicí. Tento podnik získal prvenství zejména díky výhodné cenové nabídce a vypracování kompletního projektu ražebny mincí.² Z prvotní myšlenky vyslovené ve správný čas na správném místě a před správnými lidmi se nakonec stala realita. Svůj záměr zahájit v roce 1993 ražbu oběživa v podniku Bižuterie potvrdila Česká národní banka 14. prosince 1992. V následujícím období bylo zapotřebí pořídit nejen odpovídající technické vybavení, ale zajistit i bezpečnost provozu podle přísných kritérií. Zkušební provoz byl v jablonecké mincovně zahájen 23. června 1993. V dalším období byla ražebna a její vybavení zdokonalovány a v roce 1994 se podnik stal již skutečnou mincovnou, která zvládala celý výrobní proces od zpracování modelů přes redukci a rytecké úpravy až po rozmnožování razidel a ražbu samotnou.³

V souvislosti se založením České mincovny v Jablonci nad Nisou získal ředitel jablonecké uměleckoprůmyslové školy Jiří Dostál zároveň velkou podporu pro zří-

¹ Vízek 2018, s. 18.

² Moravec 2018, s. 39.

³ Moravec 2018, s. 39.

zení Vyšší odborné školy specializované na raženou minci a medaili. Její studijní zaměření mělo vyhovovat nejen potřebám České mincovny, ale také dalších ražeben v České republice. Škola měla vychovávat nové české medailéry, kteří by byli svou odbornou erudicí schopni kvalitní a samostatné práce v oboru. V roce 1995 tak bylo otevřeno specializované studium, z něž za téměř tři desítky let vzešla řada kvalitních českých medailérů. Jejich práce se uplatňují nejen v ražbách realizovaných školou, ale i v zakázkách pro Českou mincovnu, soutěžích pro Českou národní banku a pro další ražebny v České republice.

Mezi nadanými mladými lidmi se tak podařilo vzkřísit zájem o tento specifický a v druhé polovině 20. století politicky zprofanovaný obor, který svou kreativitou posouvají zdárně směrem k modernímu sochařství. Finální práce – ražby v kovu – jsou však jen špičkou ledovce. Za téměř tři desetiletí existence jablonecké medailérské školy bychom mohli uvést nespočetné množství sádrových modelů pro ražbu mincí a medailí, desítky přípravných a cvičných reliéfů nebo metry skic a kreseb. To vše je nezbytné pro vznik kvalitních medailérských prací, které se zdejší studenti učí nejen navrhovat a realizovat, ale také o jejich tvorbě od samého základu přemýšlet.

Seznam tak dlouhé a pozoruhodné historie školy je plný jmen studentů a absolventů, z nichž se každý stal jedinečným střípkem unikátní mozaiky této instituce. Ta by však nikdy nemohla vzniknout bez bohaté historie kvalitního vzdělávacího ústavu s rokem založení 1880, vynikajícího zázemí specializovaných dílen a ateliérů a erudovaných pedagogů. Historii školy a studentským pracím bylo v jednotlivých etapách od poloviny 90. let až do roku 2017 věnováno již mnoho řádků.⁴ V tomto příspěvku se zaměříme na komplexnější vývoj studia s vyzdvížením některých jmen a na spolupráci školy s Českou mincovnou.

Etapy v životě specializované školy

Jak bylo již popsáno výše, zřízení studijního oboru specializovaného na raženou minci a medaili představovalo zásadní bod v souvislosti s rozhodnutím založit v Jablonci nad Nisou Českou mincovnu. První porevoluční ředitel školy, významný český medailér **Jiří Dostál** našel zkušeného spolupracovníka v osobnosti jabloneckého sochaře a medailéra **Jana Lukáše**. Ten se stal vedoucím výtvarníkem nového odborného studia a v této roli setrval dalších patnáct let. Společné úsilí oběma i škole samotné později mnohonásobně vrátili studenti svými úspěchy v soutěžích na nové pamětní mince pro Českou národní banku nebo realizacemi pro Českou mincovnu.⁵

V prvních letech po založení vyšší odborné školy se ve stávající budově jablonecké uměleckoprůmyslové školy podařilo vybudovat a zařídit specializované dílny

⁴ Nováková – Širnad – Padrta, 2001; Nováková a kol. 2011; Nováková 2016, s. 183–186; Nováková 2017, s. 47–50.

⁵ Hujer 2018, s. 26–27.

včetně výtvarného ateliéru. Postupně byly precizovány výukové plány a upevňovala se důležitá podpora školy ze strany České mincovny, České národní banky, Zna-ku Malá Skála, města Jablonce nad Nisou, oborových institucí, mnoha dalších významných firem i osobních kontaktů. Ruku v ruce s nadáním studentů a technickými i technologickými možnostmi byly postupně vymezovány pojmy a forma současné ražené medaile, plakety nebo mince. První experimenty s prolomením hmoty medaile otvorem, změny tradičně vžitých formátů, maximální výška raženého reliéfu, zkoušky různobarevných patin, využívání dvou i více typů kovů na jedné práci, email nebo kombinace kovu s jiným materiálem byly významnými počiny, které ukázaly, že také v tomto tradičním sochařském umění přichází nový výraz. V souvislosti se založením školy nemůžeme mezi dalšími významnými osobnostmi opomenout medailéra a rytce kovů **Anselma Roskovce** v roli dílenského pedagoga a technologa, **Jaroslava Karla ml.** nebo **Jiřího Novotného** v roli dílenských pedagogů rytí kovů, nebo vynikajícího rytce a významného českého medailéra **Luboše Charváta**. V prvních letech fungování školy vedli studenty od prvotní ideje až k finální podobě výtvarného návrhu také mnozí erudovaní výtvarníci včetně Jiřího Nepasického, Jana Vančury, Václava Bendy, Ivana Kolmana, Hany Hančové a Tomáše Plesla.

Mezi výrazné osobnosti, které na VOŠ působí od počátku existence studia až dodnes, patří přední český medailér a sklářský výtvarník **Petr Horák**⁶ a medailérka a sochařka **Jitka Jelínková**. K jejich týmu přibyli ke konci první dekády nového tisíciletí také další kvalifikovaní a pro výuku mladých medailérů zapálení výtvarní a dílenští pedagogové, kteří jsou sami absolventy této školy z 90. let a cítí se tak být její integrální součástí. Specializované studium se stalo přímo životním posláním pro současného vedoucího oboru a předního českého medailéra **Josefa Oplíštila**, významného medailéra v roli specializovaného dílenského učitele **Vojtěcha Dostála**, ale i další vynikající odborníky v dílenské praxi plošného a plastického rytí kovů i realizací mincí a medailí **Josefa Petráska**, **Martina Lubase** a **Miroslava Schovance**.

Spolu se školou se od roku 1995 proměnily také studentské medaile. Mnohé z nich začaly výrazněji překračovat zažitý formát a tradiční podobu. Z některých se stávají trojrozměrné objekty, které sice dodržují zákonitosti ražby, ale kombinace s dalšími materiály — kamenem, sklem nebo plastickou hmotou je ve studentských finálních pracích stále častější. A nejen to. V okruzích námětů se kromě významných výročí nebo tematických ražeb začala objevovat čím dál častěji volnější zadání. Tato témata studenty sice tolik nesvazují podmínkami oproti těm, které si obvykle klade konkrétní námět nebo náročný zadavatel práce, na druhou stranu však kladou vyšší nároky na zkrocení výtvarnickovy myšlenky do malého formátu medaile nebo plakety. I když je technika ražby v navrhování výsledných školních prací částečně omezující, dokáží studenti vnášet pestrost do samotného výtvarného projevu, a to zvláště u medailí, jejichž reliéf je řešen redukcí volné modelace.

⁶ MgA. Petr Horák. Online.

Jedinečné zaměření studia podporuje také již více než deset let i současná ředitelka školy Martina Picko Baumannová. Ta pokračuje v kontinuitě předchozího vedení a snaží se pro školu získávat spolupráci dalších firem, institucí a rovněž i nezbytnou finanční podporu. Tak bylo možné provést například modernizaci prostor i odborného vybavení dílen, zřídit bezbariérový přístup nebo školní galerii. Současní odborní učitelé ale nejsou pro studenty jen mentory. V některých případech se z nich stávají kolegové nebo dokonce přátelé. Vedou své svěřence nejen k povinným pracím ve škole, ale také k další tvorbě, přinášející jim poznání práce s přísně regulovaným zadáním a technickými parametry. Práce jim zároveň zprostředkuje novou zkušenost, která čas od času může nést ovoce v podobě veřejných ražeb (zejména účast v soutěžích vypisovaných Českou národní bankou o umělecké návrhy pamětních mincí a bankovek).⁷ Významnou změnou v možnostech uplatnění studentských prací je oproti začátkům studia v 90. letech větší možnost realizace přímých zakázek. Škola si během své dlouholeté historie vybudovala značné renomé a její studenti dostávají ke zpracování různá témata jak od soukromých zadavatelů, tak i od České mincovny. To je bonus, který může na studenty „upozornit potenciálního zaměstnavatele nebo následně získávat další zakázky“⁸. Studenti se pak účastní spolu se svými pedagogy stejných soutěží, v jejichž rámci se z původní školní subordinace stávají rivaly, byť v dobrém slova smyslu. Za posledních deset let se tak mezi studentskými realizacemi VOŠ neobjevují „jen“ medaile, ale i ražby na drobných výtvarných předmětech. Ty mohou být umístěny nejen tradičně ve vitrině, ale bezpochyby aspirují na výjimečné umělecké doplňky interiéru nebo oblíbené vizuální či haptické předměty. Od roku 2014 dostávají studenti kromě řešení medailí samotných také zadaný úkol obalu na medaili. Ten má být integrální součástí vzhledu medaile jako příjemného artefaktu, který by ji měl chránit nejen proti poškození, ale v originálním autorském návrhu také umocnit její vzhled. Pro své schránky na medaile využívají studenti různé materiály: papír, molitan, umělou hmotu, dřevo, kov, sklo, kámen nebo beton.

Spolupráce školy s Českou mincovnou

Ze spolupráce mezi jabloneckou odbornou školou a novou Českou mincovnou vydatně těží obě strany. Pedagogové i studenti podporují ražby mincovny svými výtvarnými a odbornými pracemi, jednotliví studenti se navíc pravidelně úspěšně umisťují v soutěžích na návrhy nových pamětních mincí, vypisovaných Českou národní bankou. Od roku 2014 je spolupráce České mincovny se školou ještě intenzivnější – z vypisovaných studentských soutěží totiž vycházejí některé studentské ražby.⁹ V několika případech, u příležitosti veletrhu Sběratel, navíc Česká mincovna

⁷ První v soutěži realizovanou studentskou medailí byla práce Lukáše Rudolfa ke 200. výročí založení Akademie výtvarných umění v Praze z roku 1999.

⁸ Hujer 2018, s. 16.

⁹ Ročenka České mincovny 2014/15, s. 44.

na trh uvedla velice omezenou emisi vybrané absolventské práce, která nabízí jiný, originální medailérský přístup.

Tuto příznivou spolupráci vzdělávacího ústavu a firmy, kde mohou absolventi nalézt své budoucí profesionální uplatnění, reflektuje i vedení školy. Studenti se účastní soutěží vypisovaných Českou mincovnou, které jsou pro ně velmi motivační. Pokud jsou jejich návrhy přijaty jako vynikající, dochází k jejich realizaci a studentům se tak otevírají brány i do sběratelského světa.¹⁰

Za téměř tři desetiletí existence školy vyšlo z jejích dílen a ateliérů mnoho nadaných absolventů. Ne všichni se ovšem uplatnili v tvrdém konkurenčním světě tohoto úzce zaměřeného oboru. Ještě před založením VOŠ byla jednou z prvních porevolučních absolventek ryteckého oddělení školy nadaná mladá medailérka **Jitka Jelínková**, autorka výtvarně nezapomenutelných realizací pamětních mincí, pozdější studentka Jiřího Harcuby na pražské UMPRUM a současná pedagožka školy. Mezi ty, kteří již absolvovali Vyšší odbornou školu jako jedni z prvních, patří například současný vedoucí výtvarník VOŠ **Josef Oplištil**.¹¹ Jeho jméno je spjato s precizním provedením mnoha úspěšných realizací nejen pro Českou mincovnu, ale také pro Českou národní banku. Dostat se jako student k reálným zakázkám ale nebylo v 90. letech vůbec jednoduché. Jak sám konstatoval:¹² *„Jediným způsobem, jak tehdy na sebe mohl mladý medailér upozornit, byla účast ve veřejných soutěžích na pamětní mince vypisovaných Českou národní bankou. Dnes je situace v tomto ohledu pro studenty naší školy daleko jednodušší. Právě díky České mincovně dostávají studenti jablonecké VOŠ již během studia možnost realizovat reálná zadání. A tak na sebe upozornit potenciálního zaměstnavatele nebo následně získávat externí zakázky. Myslím, že díky této spolupráci našla řada našich studentů a absolventů uplatnění v ČM a v dalších firmách.“*¹³ Mezi dalšími vyučujícími na jablonecké VOŠ se objevuje také jméno **Vojtěcha Dostála**, absolventa VOŠ z konce 90. let. I tento autor, který je synem klasika české medailérské tvorby Jiřího Dostála, má ve svém výtvarném portfoliu mnoho úspěšných a výtvarně výrazných realizací s nezaměnitelným rukopisem pro Českou mincovnu a Českou národní banku. Také další jméno vyučujícího odborníka **Miroslava Schovance** je spjato s jabloneckou odbornou školou a úspěšnými realizacemi v ražbách nejen České mincovny a České národní banky, kde začínal svou profesní dráhu jako rytec.¹⁴

Mezi úspěšné absolventy prvního desetiletí 21. století můžeme zařadit dnes již známá jména, spojená rovněž s mnoha realizacemi pro Českou mincovnu, Českou národní banku a také některé další emitenty. Úspěšným medailérem, zejména vynikajícím portrétistou, je absolvent jablonecké VOŠ **Martin Dašek**,¹⁵ který realizuje mnoho ražeb zejména s podobiznami slavných osobností, ale i jiná témata,

¹⁰ Ročenka České mincovny 2014/15, s. 45.

¹¹ Hujer 2018, s. 16.

¹² Hujer 2018, s. 16.

¹³ Například ve Znaků Malá Skála, Triga nebo v práci pro Pražskou mincovnu.

¹⁴ Míkuleňka 2013. Online.

¹⁵ Ročenka České mincovny 2014/15, s. 30–31.

například z historie motorismu.¹⁶ Mezi známé sochaře a medailéry patří dále **Petr Šťastný**, autor několika výtvarně výrazných úspěšných ražeb pamětních mincí a medailí, **Aneta Juklíčková**, **Petr Pyciak**, **Petr Patka** či medailérka České mincovny **Eva Hásková**. Významně se na ražbách pro Českou mincovnu dodnes podílí **Lenka Nebeská**, která se svými typickým rukopisem zaměřuje jak na portréty, historická a náboženská témata, tak i na náměty k významným životním výročím pro ražby České mincovny. Ve spojitosti s vítěznými návrhy se často objevuje také jméno sochaře a medailéra **Jakuba Oravy**.¹⁷ z jehož ruky již vzešlo několik zajímavých a výtvarným pojetím nepřehlédnutelných portrétních mincí.

Ve druhém desetiletí absolvovala VOŠ **Petra Brodská**,¹⁸ mezi jejíž školní práce patřila například tvorba lokálního platidla – Jablonecké grešle.¹⁹ Dnes pracuje jako medailérka České mincovny a jiných ražeben. Další absolventkou školy, která zůstala věrná řemeslu a jejíž realizace se objevují nejen v produkci České mincovny a České národní banky, ale i dalších ražeben, je **Irena Hradecká**. Věnuje se jak tématům historickým, tak i námětům z českých pohádek a Večerníčků²⁰ nebo některým ražbám z edice Crystal Coin.²¹ V soutěžích České národní banky se na předních místech často ocitá také jméno **Aleše Hynka Vrkoslava**. S Českou mincovnou spolupracovali v roce 2019 rovněž pedagog **Petr Horák** a studenti **Mária Filová** a **Asamat Baltaev**, a to na realizaci medailí k životnímu jubileu Karla Gotta. Česká mincovna realizuje ve spolupráci s absolventkou školy **Kristýnou Šánovou** také větší ucelenou sérii medailí Mandalý s křišťálem. Lící strana má kolorovaný ornament, který vychází z pohledu do kaleidoskopu se skleněným středem, rubní strana medaile je celé řadě společná. Zajímavým výstupem ze spolupráce České mincovny se školou je také realizace semestrálních prací. V cyklu „Latinské citáty“ vytvořil žertovný reliéf na zlatý dukát a stříbrnou medaili *Gaudeamus igitur* mladý medailér **Lukáš Preissler**.

Ochutnávka medailérské tvorby minulého desetiletí

Posledních deset let existence školy přineslo také několik pozoruhodných realizací. V roce 2013 absolvovala **Klára Poláková** s medailí na nekonvenční volné téma v rámci 13. ročníku mezinárodní akce *Tattoo Convention* v Praze. Vytvořila oboustrannou medaili s motivem potetovaného obličeje ženy, ale také listovací bloček s dalšími kovovými destičkami nejobvyklejších motivů z práce tatérů. Z roku 2014 můžeme ukázat hned čtyři zajímavé absolventské práce. První patří **Asamatu Baltaevovi**, studentovi původem ze zahraničí, kterého do Čech přivedla rodinná

¹⁶ MgA. Martin Dašek. Online.

¹⁷ Mikulénka 2015, s. 4–7.

¹⁸ Nyní Petra Kobrlová. Hujer 2016e, s. 28.

¹⁹ Petra Brodská, DiS. Online.

²⁰ Ročenka České mincovny 2014/15, s. 38; Hujer 2016d, s. 25.

²¹ Hujer 2016c, s. 26.

tradice v této umělecké disciplíně.²² Po absolutoriu turnovské SUPŠ a VOŠ studoval na VOŠ v Jablonci nad Nisou, kterou zakončil medailí na volné téma – animované postavy kyborga *Robocopa* z filmu z roku 1987. Jeho výsledná práce kombinuje zažitý grafický koncept komiksu na malém formátu kruhové medaile, čímž obrazy získávají novou dynamiku. Asamat Baltaev je jedním z výrazných absolventů školy, který se již za studií etabloval jako samostatný medailér. Často se podílí na ražbách České mincovny a uplatňuje se i v soutěžích České národní banky.²³ Do povědomí veřejnosti vstoupil vítězným návrhem ve výtvarné soutěži na pamětní minci na Železobetonový most v Karviné-Darkově. Mezi jeho další známé realizace patří například medaile k 200. výročí narození Gustava Fabergé z roku 2016,²⁴ sada mincí na téma Fantastický svět Julese Verna, Vynálezy Leonarda da Vinci nebo nejnověji série mincí spojená s vynálezcem Nicolou Teslou. K nejvýraznějším pracím patří jeho tvorba investičních mincí v sérii Český lev, jejichž štafetu důstojně přebíral v roce 2017 po zemřelém Jaroslavu Bejvlovi.

Obr. 1. Tattoo convention, medaile-katalog, Klára Poláková, absolventská práce 2013, ocel, hliník plast, průměr 50 mm (foto archiv SUPŠ a VOŠ).

²² Hujer 2016b, s. 22–23.

²³ Míkuleňka 2015, s. 4–7.

²⁴ Ročenka České mincovny 2014/15, s. 14–15.

Obr. 2. Ivan Martin Jirous – Magor, oboustranná medaile-objekt, Josef Frühauf, absolventská práce 2014, tombak, ocel, 50 × 56 mm (foto archiv SUPŠ a VOŠ).

K dalším zajímavým pracím tohoto ročníku patří medaile pro Institut klinické a experimentální medicíny v Praze ke *30. výročí první transplantace srdce v Čechách*. **Marie Slanařová** si pro toto téma vybrala kombinaci raženého textu v opisu a do středu vložila silně emotivní prvek – skleněné srdce. **Josef Frühauf** si pro medaili vybral portrét přední postavy českého undergroundu básníka *Martina Jirouse* zvaného Magor, manažera skupiny The Plastic People of the Universe. V osobitém portrétu se mladý medailér snažil postihnout nejen jeho fyzickou vizuální podobu, ale zejména nitro a intelekt. Jak se sám vyjádřil, ztvárnil v medaili svou vlastní ocelovou báseň.²⁵ V témže roce byla také vyražena plaketa k *45. výročí britské komické skupiny Monthy Python*, kterou navrhla a vyrobila **Diana Reinhardtová**. Plaketu doplnila nekonvenční a hravou knihou plnou motivů k tématu, do níž jsou dvě jednostranné plakety vloženy a tvoří desky této knihy.

Obr. 3. Robocop, oboustranná medaile, Asamat Baltaev, absolventská práce 2014, tombak, průměr 50 mm (foto archiv SUPŠ a VOŠ).

²⁵ Tato medaile byla vydána v malé emisi České mincovny. *Ročenka České mincovny 2014/15*, s. 20 a s. 47.

Obr. 4. IKEM Praha 30 let od první transplantace srdce v ČR, oboustranná medaile, Marie Slanařová, ocel, sklo, plexisklo, magnet, průměr 50 mm (foto archiv SUPŠ a VOŠ).

Obr. 5. 45. výročí založení skupiny Monty Python, medaile-objekt, Diana Reinhardtová, absolventská práce 2014, 2 ks ražené plakety jako desky knížky, tombak, papír, kůže, 40 × 45 × 18 mm (foto archiv SUPŠ a VOŠ).

Obr. 6. Univerzální medaile pro rok 2015, jednostranná medaile a krycí šablony v dřevěné etui, Jiří Hanuš, absolventská práce 2015, tombak, plast, průměr 50 mm (foto archiv SUPŠ a VOŠ).

V roce 2015 absolvovala s tématem propojení kovového a skleněného předmětu **Lucie Simmová**. Programově si zvolila pivní láhev se záměrem realizovat *medaili v podobě pivní zátky* vytvořit vlastní značku piva „Simmpaťák“. Výsledkem byly dvě varianty funkčních pivních zátek s raženým motivem a jedinečným textem, které vystavila v souvislosti s pivní láhví opatřenou vlastní etiketou. V témže ročníku absolvovala také **Radka Karlová**. Zaměřila se na 90. výročí objevení Tutanchamonovy hrobky, jelikož egyptologie byla již dlouho centrem jejího zájmu. Samotná medaile je dotvořena speciální schránkou ze směsi plastu a písku, variantně z betonu. Materiály, tvar a způsob otevírání schránky umocňují dojem odkrývání pohřební komory se skutečným sarkofágem. Výrazným absolventem byl v témže roce **Jiří Hanuš**, který si zvolil téma *Univerzální medaile*. Tu je možné využít k výročím několika osobností se vztahem k roku 2015. Vybral si pět jmen, která mu byla osobně blízká svým životem nebo tvorbou: Karla Čapka, Mistra Jana Husa, Boženu Němcovou, Prokopa Divíše a Edit Piaf. Na samotném odražku medaile komponoval v negativu písmena a číslice do promyšleného rastru, který nedává při prvním pohledu jakýkoliv smysl.

Pro správné čtení je nezbytné k medaili přiložit další krycí plastové mřížky s přesně volenými otvory, které uživateli odkryjí konkrétní data.²⁶ Tento medailér je známý i svými úspěšnými realizacemi pro Českou mincovnu a několika úspěchy s realizacemi v soutěžích vypsány Českou národní bankou.²⁷ Ve spolupráci se spolužákem **Romanem Shamilyanem** vytvořil již na škole ražbu spojenou s Mistrem Janem Husem²⁸. Mezi jeho další práce patří ražba s motivem Bitvy u Hradce Králové nebo sada mincí k 75. výročí vyhlazení obcí Lidice a Ležáky. Mezi absolventy spolupracujícími s Českou mincovnou, se objevilo také jméno **Jakuba Matouše**, který se podílel na ražbách série Statutární města České republiky.²⁹

Obr. 7. Yin a Yang, oboustranná medaile v dřevěné etui, Ludmila Kodytková, absolventská práce 2017, alpaka, magnet, průměr 40 mm (foto archiv SUPŠ a VOŠ).

Obr. 8. Cena nadace Preciosa, oboustranná medaile v etui, Adéla Tövišová, absolventská práce 2022, tombak, plast, sklo, průměr 50 mm (foto archiv SUPŠ a VOŠ).

²⁶ Tuto neobvyklou medaili vydala v 50 kusech Česká mincovna. *Ročenka České mincovny 2014/15*, s. 49.

²⁷ Známá je jeho spolupráce na sadě mince a medaile k 25. výročí události 17. listopadu 1989. *Ročenka České mincovny 2014/15*, s. 28; *Mikulanka 2016*, s. 4–7.

²⁸ *Hujer 2017*, s. 20–21.

²⁹ *Hujer 2016a*, s. 4–5.

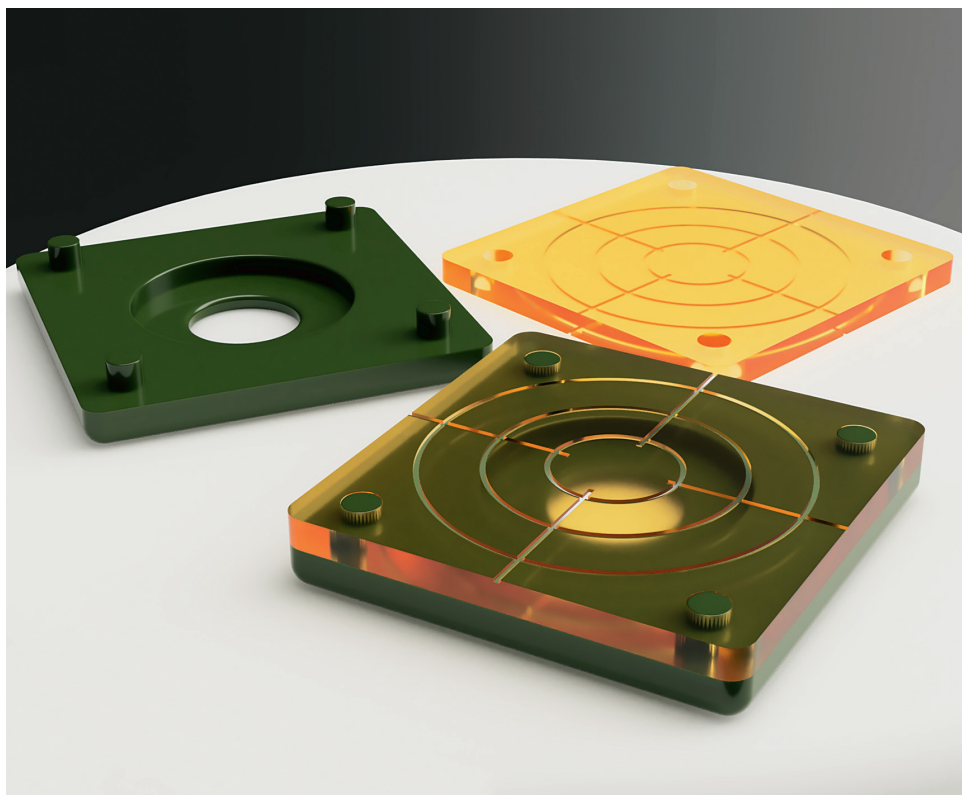
V roce 2017 vznikla absolventská práce **Ludmily Kodytkové** na volné téma *Přitažlivost protikladů tvořící rovnováhu*, tj. Yinu a Yangu. Symboly života, rovnováhy, zdraví, duality a trvalé existence pojala mladá medailérka ve dvou jednostranných ražbách, které jsou vzájemně propojeny výběrem obou motivů. Jejich skutečné fyzické spojení umožňuje v zadní části zasazený magnet, který z nich učiní jeden celek. Výjimečnou prací svým rozsahem byl ve stejném roce soubor medailí na téma *Platidla na území Čech* od slovenské studentky **Márie Filové**. Studentka si vybrala náročné téma, které chtěla uchopit co nejobširněji. Na souboru devíti kusů vybraných platidel si předsevzala ukázat vývoj české měny a také českou historii. Absolventská práce se nakonec týkala platidel na území Čech, souvisejících s naší státností od 10. století až po současnou korunu českou.³⁰ Mária Filová nastoupila po svém absolutoriu jako medailérka a rytečka České mincovny, pro kterou úspěšně realizuje další ražby z emisního plánu.

Obr. 9. Jawa 250 „Kývačka“, oboustranná medaile v etui, Matěj Funk, absolventská práce 2022, tombak, ocel, hliník, průměr 40 mm (foto archiv SUPŠ a VOŠ).

³⁰ Nováková 2019, s. 236–237.

V roce 2019 vznikly dvě netradiční absolventské práce, které svou výtvarnou formou a myšlenkovým konceptem daleko přesáhly hranici tradiční medailérské tvorby. První je od **Martina Pospíšila** na téma *Výročí smrti Jana Palacha* k 50. výročí jeho sebeupálení. Na averzu ztvárnil tvář mladého muže, která je plná odhodlání a bolesti. Druhou stranu vyplnil dlažbou s vytrhanými kostkami ve tvaru kříže. Tento motiv je využit na pomníku Jana Palacha a Jana Zajíce na Václavském náměstí v Praze. Pro medaili vytvořil také jedinečnou schránku v podobě olověného odlitku skutečné dlažební kostky. Její materiál má symbolizovat tíhu rozhodnutí a závažnost činu. Druhou neopomenutelnou absolventskou prací téhož roku je medaile **Daniela Antoniho** s námětem severské mytologické postavy *Thora*. Do motivů medaile zapojil obraz kladiva, spojovaného s tímto bohem, které je historicky významným symbolem Vikingů a jejich moci, a dále i obraz dvou mýtických havranů Hunina a Munina. Jako součást práce vytvořil i ono ikonické kladivo, které mohou po odjištění elektromagnetu symbolicky zdvihnout jen ti nejpovolanější.

Obr. 10. Operace Anthropoid, oboustranná medaile s etuí, Karolína Kučerová, absolventská práce 2022, tombak, plast, průměr 40 mm (foto archiv SUPŠ a VOŠ).

Obr. 11. Jaroslav Foglar, oboustranná medaile s etuí, Jan Štekl, absolventská práce 2023, tombak, ocel, plast, průměr 50 mm (foto archiv SUPŠ a VOŠ).

Z dalších prací mladých medailérů zaslouží zmínku absolventská práce **Adély Tövišové** z roku 2022 na téma *Nadace Preciosa*. Autorka zvolila tradiční kruhovou medaili, která má připomínat skleněný korálek s otvorem uprostřed. V opisu minimalistické medaile je střízlivý nápis a z druhé strany větrná růžice jako symbol mezinárodního působení firmy. Ve středu medaile, zasazené v etui z bílého plastu, je zasazen broušený kámen Chaton Rosa Maxima. Další z prací téhož roku je medaile **Matěje Funka** věnovaná motocyklu *Jawa 250 „Kývačka“*. Autor přispěl svým

Obr. 12. Golem, oboustranná medaile s etuí, Evelína Valášková, absolventská práce 2023, tombak, sádra, průměr 50 mm (foto archiv SUPŠ a VOŠ).

originálním nápadem k motoristickým medailím a plaketám, které byly pravidelně vydávány motokluby již od počátku 20. století. Jeho absolventská realizace vzešla z neúspěšné účasti v soutěži České národní banky, student dané téma nakonec využil a rozvinul pro svou závěrečnou školní práci. K medaili vytvořil i originální etuji, která má podobu chromovaného víčka nádrže v designu motocyklu. Další prací je medaile **Kláry Karolíny Kučerové** na téma *Operace Anthropoid*, která vznikla k 80. výročí této významné historické události. Po dlouhém hledání vhodného mo-

tivu k tématu, které bylo v daném roce mnohokrát frekventováno ve veřejně vydávaných ražbách, se autorka nakonec rozhodla pracovat se symboly. Pro lící stranu zvolila částečně poškozenou dlažbu ze zatačky, kde došlo k atentátu, a rozpadající se plastický hákový kříž jako symbol nalomené fašistické moci. Na rubní straně je v hladké ploše umístěn dobovým strojepisem provedený název operace. Krabičku pro medaili vytvořila z plastu s motivem zaměřovacího kříže teleskopického mířidla. Studentské práce z roku 2022 byly rovněž představeny jako reprezentativní medaile na světové výstavě současné medailérské tvorby FIDEM v italské Florencii, kde si získaly obdiv kolegů z oboru i návštěvníků. Také Česká mincovna, která finančně podpořila přednášku a cestu české delegátky³¹ pro FIDEM Kateřiny Nory Novákové, se na výstavě prezentovala ražbou medaile Ruprechta Falckého od Karla Zemana.

V roce 2023 zakončila studium **Lucie Marková** práci na téma japonské anime Neon Genesis Evangelion. Medaile jsou uloženy v krabičkách z vícebarevného plastu, které reagují svým tvarem i barevností na estetiku a tvarosloví výtvarného zpracování ražeb. Tématem práce od **Jana Štekla** byla osobnost spisovatele Jaroslava Foglara. Autor v ní využil důležité symboly spojené s námětem. Medaile je vložena v etuji, která je pravou skautskou krabičkou poslední záchrany, otlučenou každodenním nošením. Poslední absolventskou prací byla v témže roce medaile **Evelíny Valáškové** na téma bájně postavy Golema a rabína Jehudy Löwa ben Becalela. Ta se vkládá jako „šém“ do figury Golema, která tak zároveň tvoří podstavec, resp. nosič medaile, součástí je i leporelo s ilustracemi legendy o Golemovi.

Z výčtu nejvýraznějších absolventských prací minulých deseti let VOŠ vyplývá, že její současné výtvarné pedagogické vedení směřuje studenty k celistvému uchopení tématu a jeho vyjádření pomocí logických formálních i obsahových vazeb. To je patrné nejen ve sjednocení formátu, výtvarného projevu nebo materiálu medaile samotné, ale také v její prezentaci jako originálního výtvarného díla s možností větší nebo limitované sériové produkce. Nedílnou součástí jejich výstupů je rovněž obal na medaili, který její estetickou hodnotu nejen zvyšuje, ale často neotřelým řešením medaili doplňuje a zvyšuje tak její atraktivitu pro potencionálního zákazníka. Jak v souvislosti se současnou podobou studia a řešením jeho úkolů konstatovala ředitelka školy Martina Picko Baumannová: „Škola funguje jako „laboratoř“, v ní mohou vznikat nápady, které by se v komerčně zaměřeném subjektu jen obtížně prosazovaly.“³² Nové a správně volené trendy ve výuce jedinečného studijního zaměření přispívají k atraktivnosti oboru pro mladou generaci. Díky ní směřuje tato klasická sochařská specializace k jasné progresi, která se již projevuje na ražbách České národní banky, České mincovny i dalších ražeben.

³¹ Nováková, 2023, s. 48.

³² Ročenka České mincovny 2014/15, s. 45.

Literatura

- Anonym 2015: Asamat Baltaev. Mistři české numismatiky. Mince & Bankovky č. 1, s. 4–7.
- Hujer, A. 2016a: Jablonec nad Nisou. Pocta domovu České mincovny. Ročenka České mincovny 2015–2016, s. 4–5.
- Hujer, A. 2016b: Asamat Baltaev. Do světa na zkušenou. Ročenka České mincovny 2015–2016, s. 22–23.
- Hujer, A. 2016c: Crystal Coin. Nová generace českého řemesla. Ročenka České mincovny, 2015–2016, s. 26.
- Hujer, A. 2016d: Večerníček. Plebejec rytířem. Ročenka České mincovny 2015–2016, s. 25.
- Hujer, A. 2016e: Irena Hradecká a Petra Kobrlová. Talenty pod střechou. Ročenka České mincovny 2015–2016, s. 28.
- Hujer, A. 2017: Jiří Hanuš a Roman Shamilyan. Od rivality ke spolupráci. Ročenka České mincovny 2016–2017, s. 20–21.
- Hujer, A. 2018a: Rozhovor. Josef Oplítil. Mám téměř tunelové vidění. Ročenka České mincovny 2017–2018, s. 16.
- Hujer, A. 2018: Jan Lukáš. Muž mnoha talentů. Ročenka České mincovny 2017–2018, s. 26–27.
- Mikulenka, M. 2015: Jakub Orava. Mistři české numismatiky. Mince & Bankovky č. 5, s. 4–7.
- Mikulenka, M. 2016: Jiří Hanuš. Mistři české numismatiky. Mince & Bankovky č. 2, s. 4–7.
- Moravec J. 2018: Naše mincovnictví čtvrtstoletí. Česká mincovna ve službách státu. Ročenka České mincovny 2018, s. 39.
- Nováková K. – Strnad J – Padrta J. 2001: 120 let Uměleckoprůmyslové školy v Jablonci nad Nisou. Jablonec n. N.
- Nováková K. N. a kol. 2011: Jablonecká medailérská škola, ražená medaile a mince na vyšší škole 1995–2010: Střední uměleckoprůmyslová škola a Vyšší odborná škola Jablonec nad Nisou.
- Nováková, K. N. 2016: 20. výročí Vyšší odborné školy v Jablonci nad Nisou. Numismatické listy 71, č. 3–4, s. 183–186.
- Nováková K. N. 2017: Činnost Vyšší odborné školy v Jablonci nad Nisou. Medailérství, Umění a řemeslo. Praha, s. 47–50.
- Nováková, K. N. 2019: Platidla na území Čech – absolventská práce VOŠ Jablonec nad Nisou. Numismatické listy 74, č. 1–4, s. 236–237.
- Nováková, K. N. 2023a: Studentské medaile si vytvářejí nové cesty. In: AUM Asociace umělců medailérů 1990–2023. Praha, s. 300–305.
- Nováková, K. N. 2023b: Czech Republic. In: Vettorato, V. (ed.): FIDEM, XXXVII Florence 2023. Katalog výstavy. Florencie, s. 48.
- Ročenka České mincovny, 2014–2015. Česká mincovna a. s., Jablonec nad Nisou.
- Vízek J. 2018: Jak se dělá mincovna, Jablonec nad Nisou.

Internetové zdroje:

- Mikulenka, M. 2013: Miroslav Schovanec. Mistři české numismatiky. In: Zlatemince.cz. Zlaté mince. Mince. Dostupné z: <https://zlatemince.cz/mince-bankovky/miroslav-schovanec-mistri-ceske-numismatiky-0000108> [Cit. 2024-11-03]
- Univerzální pamětní medaile pro rok 2015 stand. In: Ceskamincovna.cz. Pro sběratele. Pamětní medaile. Dostupné z: <https://ceskamincovna.cz/univerzalni-pametni-medaile-pro-rok-2015-stand-385-8509-d/> [Cit. 11.3.2024]

MgA. Martin Dašek. In: Ceskamincovna.cz. Naše výroba. Medailéri. Dostupné z: https://ceskamincovna.cz/medaileri-461/mga-martin-dasek_1238/?_gl=1*1lno55x*_up*MQ..&gclid=EAIaIQobChMlpSE7_Ki8AIVEM93Ch1odA6IEAAYASAAEgLG3_D_BwE [Cit. 2024-11-03].

Mgr. Petr Horák. In: Ceskamincovna.cz. Naše výroba. Medailéri. Dostupné z: https://ceskamincovna.cz/medaileri-461/mgr-petr-horak_1870/ [Cit. 2024-11-03].

Petra Brodská, Dis. In: Ceskamincovna.cz. Naše výroba. Medailéri. Dostupné z: https://ceskamincovna.cz/medaileri-461/petra-brodska-dis_2143/?_gl=1*1bmi8lk*_up*MQ..&gclid=EAIaIQobChMlpSE7_Ki8AIVEM93Ch1odA6IEAAYASA AEgLG3_D_BwE a. [Cit. 2025-12-03].

Summary

Higher Vocational School in Jablonec nad Nisou and the Czech Mint

The Higher Vocational School in Jablonec nad Nisou is an educational institution specialized in coin and medal production. Since its establishment in 1995, the school has educated a number of distinguished individuals collaborating closely especially with the Czech Mint, Czech National Bank and other institutions concerned with medal production and art design. In the article, the gradual works of important medal makers are presented as well as their winning designs in the competitions announced by the Czech National Bank.

PhDr. Kateřina Nora Nováková, Ph.D.
Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
U Muzea 398/4, 466 01 Jablonec nad Nisou
Katerina-nora.novakova@msb-jablonec.cz